

**Това е
моего
спасение –
да работя
с младите,
с музиката,
за операта**

✦ Велислава Антонова, Илия Вълков ✦ Юлиан Донов

Г-жо Кабаиванска, какво носи операта днес?

Операта не е това, което беше. Тя бе нещо много важно в обществения живот. Едно време имахме само радиото, а днес младите имат всичко, което искат – с едно копченце достигат до целия свят. Затова операта като че ли е изкуство на миналото. Но в същото време ще бъде винаги необходима за душевния, а не за интернет живота.

Усещате ли това мислене и у младите хора, които събирате в майсторския Ви клас?

Не само, преди всичко дори го виждам. Те са непрекъснато хипнотизирани от телефоните. И аз трябва да им казвам непрекъснато: „Сега не можете ли да се отделите малко от телефончето?“.

Защо не им забранявате да носят телефони със себе си по време на уроците с Вас?

Няма как да им забраня, по какъв начин, това е животът. Техният живот. Моят не е, защото аз в моето телефонче правя само разговори, понякога пиша и есемеси...

Тази година за първи път имате повече избраници в майсторския клас. Защо?

Бяха невероятно голям брой за нашата действеност. Не се надявах, че ще намеря толкова кандидати. Бяха записани 60 души от 17 страни. Имам студенти от Аржентина, Бразилия, Испания, Румъния, Украйна, Русия, от различни нации – нещо невероятно за нашия регион по време Covid режима. Затова взех повече кандидати, защото се вижда у тях едно геройство, че са тук тези млади хора.

С какво си обяснявате този по-голям интерес?

Мисля, че вече сме световноизвестни. Това е един невероятен майсторски клас. Да продължаваш 21 години е наистина невероятно. Повечето майсторски класове са по 4–5 гена, което е безсмислено да се прави. Пеенето е стара школа, както са били известни школите на различни художници, поети, писатели. Там са расли и са се учили младите творци от по-опитните и известните. Ето защо винаги гържа на продължителността на ученето. Защото тогава хващаш техниката на пеенето и т.нар. школа. И това рядко световно явление, какъвто е майсторският клас, се дължи на организацията на Нов български университет и на Георги Текев. Това е една сила, която започна преди години, и само чрез страстта и енергията на Георги Текев стана световна действеност. Тук идват и моите ученици, които пеят по най-големите сцени.

Толкова много години сте отгадена на младите хора. Какво е да гаваш?

Да подчертаем и това, че нашата организация е може би единствената световна, която им дава и финансова възможност. Защото отпускате стипендии не за един месец, а за цяла година. Това са големи суми. Хайде, аз съм гратис, но да живееш и учиш в чужбина е много скъпо. Да ви разкажа и нещо много забавно. Имам двама корейци в курса. Те пеят много хубаво. Южнокорейците са някакви световно явление, пеят прекрасно и никои не знае защо. Но много са бавни в ученето на език. Питам аз единия къде е

Райна Кабаиванска

е един от най-значимите оперни артисти на съвременето. Дебютът ѝ през 1961 г. в Миланската скала поставя началото на блестяща кариера, която преминава през всички световни оперни театри и концертни зали. В своята 55-годишна кариера тя изиграва незабравими роли в изключително широк репертоар. От 2001 г. насам оперната прима провежда майсторски класове, организирани от Нов български университет (НБУ). През годините в тях са се обучавали над 200 млади оперни певци от цял свят. Фондът „Райна Кабаиванска“ е създаден през 2002 г. в НБУ с лично нейно дарение, като до момента са отпуснати над 90 стипендии за обучение на млади таланти в Италия и България. XXI международен майсторски клас на Райна Кабаиванска завърши в началото на октомври. В него оперната прима работи върху усъвършенстването на вокалната техника и актьорската интерпретация на участниците в избрани от тях произведения. Най-добрите участници се представят в галаконцерт с оркестъра на Софийската опера и балет. На лауреатите, показали особено високи постижения по време на майсторския клас и галаконцерта, се присъждат стипендии от фонд „Райна Кабаиванска“ в НБУ за обучение в Италия. По време на престоя си в България тя се среща с екип на „Мениджър“.

учил. Той посочва името на един мой ученик, който днес е голям бас и пее по световните сцени. „Дава ли уроци?“, задавам друг въпрос и отсреща ученикът ми отговаря: „Да, да, да“. И продължавам да питам шеговито дали му плащат. „О, разбира се“, от-

Казвам, каквото си мисля. Не зная дали е правилно, но съм го правила цял живот. Дилетантството страшно ме ягосва.

върща той. А, така значи, той 10 години идва при мен гратис, а пък взема пари, за да дава уроци. Смешки.

Как успявате да ръководите Вашата школа в един толкова комерсиализиран свят?

Ето това е нашият, новият свят на технологията, на компютрите – един млад човек натиска и вижда представление от Ню Йорк, представление от Лондон, каквото иска му е в ръката. Аз виждам в театралните зали само бели глави като моята и много малко млади хора. Едно време ние бяхме важните, а сега не е така. Когато работя с моите ученици ги питам дали, ако петт избрани от тях ре-

пертоар, ще има пазар за него – една страшна дума за изкуството, но и аз я употребявам.

Това ли е най-голямото предизвикателство пред изкуството днес – технологиите, че всичко е на едно копче разстояние?

Не бих могла да направя градация кое е най-важното. Аз съм много обстоятелствена. Родена съм в епоха, в която се качих на самолет като дете само защото баща ми имаше един приятел пилот. Летяхме до София, като седяхме прави в самолета. След тези 80 години от първото ми качване днес пътуването със самолет е като да се возиш на трамвай. Има и прогрес.

А как гледате на осъвременяването и търсенето на нов прочит на класическите опери включително през сценографията и костюмите?

В някои представления петт дори без грехи. Винаги преудреждавам моите ученици да внимават, защото ги и събличат, съвсем цинично и право. Ако един сопран трябва да влезе в ролята на Саломе, която винаги е била полугола, при тези нови методи трябва да покаже и физика. Но това са крайните случаи, защото и днес, ако пееш хубаво, имаш качества и вървиш напред. Едно време бяхме 3–4 примадони, а сега има само една. Преди имаше 4–5 големи тенори, а днес има един. Това

е точна пропорция. Защото едно време операта беше нещо важно. Аз правех всичките си премиери в Италия с президента на републиката, цялото правителство, и то не за пропагандни цели, както понякога се случва, а просто защото така беше.

Какво принуждава талантлив българин да търсят бъдеще и изява навън?

Да си кажем истината. Ние сме много малък и беден народ. Но имаме културни традиции, нашият дух е буден винаги. Ако видите, и в миналото големите певци се формираха в чужбина. Операта е италианска, не може да бъде друга. Тя се ражда там с Монтеверди и традицията значи нещо. Ето и моето веруване е това. Аз имах щастието да хвана старите майстори. Моята учителка почина на 102 години и не спря да преподава. Това е и моята цел – да донеса до младото поколение това, което виждам, че се загубва – старата италианска школа. За мен е много важно да направим това, което е написано от композитора, неговите искания. Към същото се стремят и другите големи изпълнители. Защо Калас написа целия век? Защото тя бе абсолютно точно в изпълнението на музиката. Тя бе един невероятен музикант. И толкова. След нея може малко трудно да се намери това четене на музиката. И аз съм днес с тези млади хора да им показвам какво пише Пучини, какво пише Верди, да можем да го направим.

Доколко е важно да познаваш историческия контекст? Съвременните изпълнители, Вашите ученици, успяват

ли да опознаят в дълбочина времето на операта?

Отговарям със закъснение на друг ваш въпрос. Затова съм против тези нови четения на операта. Защо трябва да освобождаваме текст и музика от XVII–XVIII в., когато това ни носи едно историческо виждане, един музей. Когато ти влизаш в музей, виждаш картините на Леонардо и толкова. Не го коригираш, слава Богу. Това е и операта – музей, където да влезеш на пръсти – тихо, и да се радваш на това, което виждаш и чуваш. Това е гласът на времето – да видиш костюмите, перуките.

Имате ли професионално изпитание, което давате за пример на Вашите ученици?

За мен да не е участие. Сега, като гледам младите, си мисля, че аз наистина съм била родена да нея. Защото на сцената ми беше много по-хубаво, отколкото в живота.

А бихте ли се върнали отново на сцената?

О, не, аз никога не съм страдала от нейната липса. Може би, защото се реализирам чрез младите.

Как усетихте, че изпълнителят вече може да отстъпи място на преподавателя?

Усетих, че вече ме е срам да нея на седемдесет и няколко години. И да се правя на млада. Когато се простих с ролята на Бъттерфлай, приближавах 70 и си казах, че е невероятно срамно да се правя на японка и на гейша. Тогава обаче усетих какво е да те обичат хората – сложиха два спектакъла допълнително в Арена, а това значи 15–20

хил. зрители повече на концерт. Целият град бе препълнен от цялата страна, защото хората бяха чули, че това ще е моето последно участие. Сега, когато се връщам в спомените, при излизането ми на сцената, разположена на един голям площад с всички ресторанти наоколо, хората ставаха на крака и започваха да ръкопляска. Кое то бе невероятно.

А какво Ви ядосва?

Дилетантството ме ядосва страшно. Тази комерсиализация, този пазар, когато виждаш, че могат да действат други фактори, а не само качества. Когато действат и рекламата, организациите, които правят големите събития. И после липсва онази точност в изпълнението, където изпълнява дилетантската форма на голямо събитие, на голямо име, което всъщност се оказва не толкова голямо.

Как виждате бъдещето на младите хора, с които работите?

За да преживеят, трябва да влязат в този свят. Не могат да се върнат към моя стар свят. Не бива и да ги връщам. Ето защо и аз трябва да вървя успоредно с тях, да им казвам, че трябва да са хубави, да отслабват. Една моя ученичка загуби 20 килограма, защото беше много солидна. Друга, която днес е много известно сопрано, ù правеха забележки дори и за това, че бе лошо облечена.

А как работите с твърде голямата младежка увереност?

Не ги вземам, веднага ги подушвам. В никакъв случай, дори не ги понасям. Когато чуя „аз“,

Ако сгрешиш една фраза, може много скъпо да струва. Поне днес. Преди бе малко по-позволено, защото бяхме повече с ценности.

им казвам: „Чакай малко“. „Аз“ е много мъчно да се каже.

Операта е бавно изкуство, за да се развиеш. Как това се сблъсква с желанието да се постигне нещо бързо тук и сега?

Виждам го това у младите. Някои смятат, че всичко могат и че всичко ще стане. Може и да се случи. Но моята цел е да не са певци за един сезон, а да са истински артисти за дълъг период. Аз видях Пласидо Доминго, който пласирах в Италия. Той е на над 70 години, аз на

тази възраст спрях, защо ме бе срам. Но ако и на тези години ти имаш куража и техниката, продължаваш по един или друг начин. Опасно е, когато някой е добър само за една година. Можеш да станеш феномен, но за две години. И после свършва. Това е и заради този ефект на рекламизацията.

Трябва ли хората на духа да бъдат по-активни в обществения живот на България, какъв пример дават и вие?

Аз не познавам обстанов-

ката в България, защото се задържах много малко тук. И в целия свят е така. Малко са големите имена и хората, които се жертват. Защото трябва да обичаш много, за да правиш нещо на стари години, когато би трябвало да си сигурен в един удобен живот. Не е много лесно на 86 години да решиш да правиш майсторски клас, да се вдигнеш и да напуснеш къща, болен мъж и най-важното – внучета. Но това пък е и моят живот. Това е моето спасение – да работя с младите, с музиката, за операта. ■